

Pr. Răzvan Andrei Ionescu

TEOLOGIE PENTRU ACUM

#FLASHMOBDUHOVNICESC

1

*Tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului TEOFAN,
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei*

editura
doxologia

APOSTOLIA

Argument ...	11
În loc de introducere ...	13
O propunere de lectură a vremurilor în termeni de profit ...	21
Așteptări contemporane privind posibilitățile omului ...	30
Provocarea coronavirusului pentru omul contemporan ...	39
O abordare euharistică. Minunile de sub ochii noștri ...	45
Vorbire și făptuire. Proba propriei orientări lăuntrice către Hristos ...	74
Despre concretul căutării lăuntrice de resurse ...	83
Singura atitudine profitabilă în criză este cea în termeni de pocăință ...	107
În loc de încheiere ...	126

Flashmobul îi interpelează pe spectatorii ocazionali cu scopul de a le trezi interes și chiar senzația că „ceva nu este în regulă cu ei înșiși”.¹ Termenul englezesc de flashmob [flæʃmob] se explică prin asocierea dintre *flash*, clipă, și *mob*, mulțime, și desemnează o adunare petrecută într-un loc public, prin care participanții inițiază o acțiune neobișnuită pentru o scurtă durată de timp, după care grupul se împrăștie. Este concretizarea într-un loc public a unei acțiuni convenite în prealabil pe internet.² Dezvoltarea contemporană a serviciilor de internet, a mesageriei electronice și a mulțimii formelor de comunicare online a facilitat organizarea în spațiul public a unor astfel de *happeninguri* menite să îi problematizeze pe trecători.

Conceptul s-a arătat permeabil unei convertiri duhovnicești, strada fiind acum înlocuită cu spațiul public al facebook-ului. Multe zeci de astfel de întâlniri prin intermediul

¹ Conform paginii în română a wikipedia (<https://ro.wikipedia.org/wiki/Flashmob>).

² Conform dicționarului *Larousse* în versiune online (<https://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/flashmob/10910939>).

transmisiilor video live au stârnit interesul și chiar interpelarea duhovnicească a oricui se trezea pe neașteptate față în față cu acestea. Este ca și cum ai primit răspuns la o întrebare pe care nu neapărat ți-o pusesei, descoperind cu uimire că întrebarea te privea și pe tine.

Anunțate cu puțin timp înainte într-un grup restrâns, întâlnirile noastre live au ocazionat, atât pentru cei avertizați în prealabil asupra temei, cât și (mai ales) pentru „trecătorii” momentului, răspunsuri teologice legate de trăirea concretă de zi cu zi, într-un fel de cateheză spontană, destinată chiar și celor care se credeau mai puțin pregătiți în a se lăsa interpelați de viața Bisericii. Confortul existențial al unora va fi avut poate de suferit. Cert este că reacțiile celor care ajung prin surprindere în fața provocărilor #flashmobduhovnicesc sunt adeseori savuroase, de tipul ce mai inventează și preoții ăștia (?!), uimirea inițială convertindu-se în simțirea că există ceva de învățat aici.

Acest prim volum grupează răspunsuri inspirate de trăirea eclesială în căutarea noastră comună de repere privind perioada de criză datorată pandemiei de coronavirus. Dumneavoastră, mulțimea miilor de urmăritori on-line, conectați pentru a primi cuvânt de folos, și respectiv a zecilor de mii care ați vizionat în direct sau mai târziu materialele video înregistrate, constituiți un îndemn viu de a vă

reîntâlni. Împreună am trăit momente de reală intensitate. Vi le reînfațșez aici, prelucrate și îngrijite, de această dată în scris.

Recunoștința mea se adresează cald celor care m-au susținut în acest demers.

Au lucrat cot la cot cu mine, oferindu-se generos pentru transcriere, Vasile, fiul meu, și, respectiv, Andreea, soția mea, care a adăugat și munca de corectură. Nu am cuvinte să îmi exprim recunoștința Domnului pentru această perioadă minunată din viața familiei mele, când ne-am putut bucura cu toții de o împreună-slujire și conlucrare altădată, să recunoaștem, de neimaginat.

Recunoștința mea se îndreaptă de asemenea spre I D, care a răspuns pe facebook cu multă promptitudine și bunăvoință apelului meu, oferindu-mi coperta.

Datorez mult celei care a încurajat și susținut practic acest demers, sora Noëlle, inspirată în a oferi punerea în pagină și conceperea volumului cu toate exigențele de printare. Îi mulțumesc.

Tuturor celor care, cu gând bun și cu prietenie în Hristos, ați întărit entuziasmul meu, vă dedic acest volum, nădăduind în lucrarea sa asupra celor ce cu disponibilitate launtrică vor căuta prin el folos duhovnicesc. Domnul să vă bucure pe toți!

ARGUMENT

Nimeni nu iubește furtunile care primejduiesc vieți. Cu atât mai puțin atunci când te surprind pe coama muntelui, în zbor la înălțimi sau departe pe mare.

Cei care au putut gusta recent efectul, fără îndoială spectaculos, al curgerii în sus al unei cascade nu departe de Glasgow, în Scoția, sub impactul turbat al furtunii Ciara, nu și-ar fi dorit în ruptul capului să o întâlnească pe aceasta din urmă la mare altitudine. Au făcut-o vrând-nevrând pasagerii unui zbor comercial British Airways pe ruta New-York – Londra, salvați de la pericol de un pilot inspirat, care a știut să profite de uriașa forță dezlănțuită, după cum relatea *Le Parisien*, care semnală cu această ocazie o viteză de deplasare record, niciodată atinsă până acum. Și aceasta în condițiile în care avioanele erau în general consemnate la sol în diferitele aeroporturi din cauza agresivității dezlănțuirii naturii.

Să călărești deci prin nori pe un val de vânt gigantic trebuie să fie o experiență teribilă. O pot imagina poate mai bine decât noi surferii, obișnuiți cu valuri uriașe, a căror

forță distructivă este o evidență, și care știu să profite de arhitectura dinamică a acestora pentru a înainta prin alunecare pe suprafața lor.

Să fie atunci obligatoriu ca dezlănțuirile naturii să fie asumate într-o cheie de lectură exclusiv catastrofică? Nicidecum. Inspirația unei abordări sănătoase poate ajunge nu numai să securizeze viața umană, dar chiar să o situeze în coordonate de câștig.

Pandemia actuală este o astfel de forță copleșitoare în desfășurare. Ne oferă ea posibilitatea de a naviga la suprafața sa, fără a ne lăsa înghițiți de valuri, și chiar de a o traversa, ieșind în cele din urmă câștigători?

ÎN LOC DE INTRODUCERE

Teologia se naște ca răspuns la nevoile oamenilor. Setea lor de împlinire stârnește cuvânt din partea celui care primește chemarea să îl ofere prin viața eclesială.

Personal, resimt ca pe un har unicitatea reușitei fiecărei adresări născute în mine de prezența și de interesul celor cărora le-o dăruiesc. Mi-ar fi cu neputință, de altfel, să le spun aceleași cuvinte prefabricându-le. Viul întâlnirii dintre noi cere lucrarea inspirației dorită a fi cu bunăvoință de Sus. O împreună-lucrare unește pe cel care manifestă nevoia cu cel care dorește să îi vină în întâmpinare. În ambii pune Dumnezeu darul Său, deschizând atât inima celui care cere, cât și a celui care are drag să îl mângâie pe aproapele cu cuvintele Vieții. Iar nevoile sunt prezente mai ales în vreme de criză.

După cum scria Lilia Cărauș în introducerea unui scurt interviu pe care mi l-a solicitat recent pentru blogul său de suflet.ro, și pe care a avut bunăvoința să ni-l ofere ca introducere volumului de față, „omul are nevoie de sens așa cum are nevoie de mâncare, de apă sau de o minimă apreciere din partea semenilor”. Mereu cerem un „de ce” care să ne anime,

să ne umple ființa de vitalitate, să ne facă să ne ridicăm dimineța din pat. S-ar părea că nu există acțiune pe care să alegem să o facem și să nu ne întrebăm, mai întâi, de ce?

Și pe bună dreptate, pentru că suntem ființe raționale și creierul nostru mereu caută să dea un sens la tot ceea ce facem sau ni se întâmplă. Iar odată ce-l descoperim, tot ce facem capătă valoare, asigurându-ne și o stabilitate emoțională. Studiile arată, de exemplu, că incidența de a face depresie la persoanele care au intrat în șomaj crește de până la cinci ori, chiar dacă cei rămași fără un loc de muncă au din ce să trăiască. Iar asta pentru că tot ceea ce fac nu mai are acum nicio valoare.

Pe lângă foamea noastră acută de a vedea un sens în toate, omului de astăzi îi mai este foame și de iubire. Cea care, bine știm, „îndelung rabdă [...], toate le suferă [...], nu caută ale sale [...], nu cade niciodată”. Ce sau cine ne poate scoate din hăul neîmplinirii ce vine de pe urma lipsei găsirii unui sens? Cum ne putem umple sufletul de iubire vie, aceea care ne metamorfozează în „fii ai luminii”? Omului de astăzi, spunea Nicolae Steinhardt, îi este foame de iubire și de sens. Să ne oprim pentru început la foamea de sens. De unde izvorăște aceasta?”

R: Suntem ființe raționale și avem nevoie să înțelegem. Iar a înțelege schimbă calitatea participării

noastre în lume. În Biserică suntem obișnuiți să evocăm „cunoașterea înțelegătoare”, adică o pătrundere prin deslușirea lăuntrică în urma căutării rugătoare către Cel Care poartă în Sine tot ce ne poate fi util pentru a înțelege propria noastră viață. Doar să grăiască inimilor noastre... Personal, pe un pat de spital, am descoperit rugăciunea ca simțire concretă a harului, a prezenței lui Dumnezeu sub forma unei liniști pe care niciodată nu reușisem să mi-o fabric singur. Această înțelegere a venit deopotrivă cu convingerea că boala mea poartă un sens. Noi, oamenii, nu suferim animalic, fără noimă, ci primim prilejuri de convertire în bine prin pocăință, cea pe care un vechi text bisericesc, *Păstorul lui Herma*, o numea „lucrare de o mare inteligență”.

(Întrebare): Odată cu intrarea în izolarea provocată de Covid-19, multe persoane s-au pomenit într-o criză de sens, acel „de ce” care să-i anime. Nu conta că până la pandemie duceau o viață agitată, plină de stres, acea realitate avea un sens pentru ei. Cum putem gestiona mai bine această perioadă, fortificându-ne abilitatea de a ne bucura chiar și de simplul fapt că vedem dimineța soarele prin geam?

R: Acest fenomen este firesc la cei (prea) obișnuiți să trăiască în urma stimulilor din exterior. E ca la școală la copiii mei, sunt obișnuiți să fie animați și să li se propună activități. Dar când aceste stimulări dispar și rămâi singur

cu tine, pentru unii e teribil. Este însă o șansă extraordinară. Criza de sens e un semnal al retragerii harului din noi sau al simțirii că nu îl cunoaștem. Pentru că atunci când îl simți, ai o nădejde și o încredere fără măsură în lucrarea lui Dumnezeu. Deci pur și simplu trebuie să profităm duhovnicește de această situație, să ne trezim la adevărata viață. Mai devreme sau mai târziu trebuia oricum să ne întâlnim real cu noi înșine, să ne dezmeticim, nu puteam lăsa viața să curgă așa, fără o înțelegere reală a ei. Trebuie să pricepem pentru ce suntem aici și ce avem de făcut, care e sensul real. Și atunci vor reveni bucuriile simple, totul se va converti în încântare, fiind noi înconjurați de atâta dar.

(Întrebare): Avem nu puține situații când prizonieri de război sau deținuți politici din perioada comunistă au reușit să reziste atrocităților, nedreptăților la care au fost supuși, ieșind din închisoare și mai întăriți. Ce i-a ajutat pe acești eroi să înfrunte infernul, când totul părea că nu mai are niciun sens?

R: Hristos. Când ai Sursa în tine, totul e posibil. Sigur, mizeria te agresează, dar o porți ca agresiune împreună cu Hristos, în tine. Și nu uitați că infernul vine cu lipsa de sens, cu descurajarea. În Hristos totul are sens și cele mai negre situații se pot reconverti în înviere.

(Întrebare): Când suntem tineri, ne gândim că lucrurile care ar da sens vieții noastre, ceea ce ne-ar face fericiți, ar fi să avem o casă, o mașină bună, un serviciu și o familie. După eforturi și sacrificii, ajungem, într-un final, să avem toate la câte am visat. Totuși, într-o zi, uitându-ne la toată abundența din jur, realizăm că nimic nu mai are sens, totul este „vânare de vânt”. Cum ne clădim ființa noastră ca să prevenim această nemulțumire și lipsă de sens, sau cum ținem piept acestor realități, odată ce ne-am pomenit față-n față cu ele?

R: Este important să investim durabil. E un firesc și să ne bucurăm de aceste mijloace, dar nu primite pe lângă Dumnezeu, ci întru Dumnezeu. În niciun caz să nu Îl „vin-dem” pe Dumnezeu pentru ele. În sine, în ultimă instanță, acestea nu înseamnă nimic. Sunt perisabile și trecătoare. Averea Tatălui în mâna fiului risipitor s-a scurs ca nisipul printre degete, ceea ce conta real era prezența și îmbrățișarea Acestuia, Singurul care aduce real Viața în viața ta.

(Întrebare): La un moment dat, până și dreptul Iov a ajuns să nu vadă un sens în ceea ce i se întâmpla. De ce a fost posibil aceasta?

R: Oare? Era sigur pe Cel în Care credea, Îi era credincios chiar și când aparențele i se arătau potrivnice. Și-a înfrânat mintea în a-L judeca și huli până și în momentele cele mai grele. A primit totul cu mărimă de suflet. Sigur că